

tás sem. 1976/77-ben fölújították a Traviatát (román művészekkel), a még friss Figarót, a Varázsfuvolát, lengyel közreműködők „kedvéért” a Faustot, aztán a Lammermoori Luciát, a Falstaffot és a Don Carlost (külföldre szakadt hazánkfíának, Halász Mihálynak kínálva lehetőséget a vezénlysre), de a Don Pasqualét már csak tájban. Az idei szezonba átjött a Don Carlos, a Szerelmi bájjal (diákelőadásokon, tájban), az Anyegin (egyetlenegyszer, odesszai Tatjanával); felfrissítették az Alarcosbált (lengyel művészek miatt, egyébként csak tájelőadásokra), az Otellót meg a Fideliót, az Aranykoporsó egyetlen előadásával zárva a nagyszínházat. Perelni nem is annyira velük lehet. Hanem a szegedi opera — szerénytelenség nélkül mondhatóan — gazdag talonjában elmaradottakkal, több Wagnerrel, Prokofjevvel, von Einemmel, Orffal, aztán Hindemith Mathis, a festőjével, Gotovaccal, Egkkel, de akár a verizmus remekeivel (Parasztbecsület, Bajazzók, Carmen, A hegyek alján), sőt olyan Verdi-, Puccini-művekkel — hogy az orosz termésről, az Ivan Szuszanyinról, a Szorocsinci vásárról, az Igor hercegről szó se essék —, ahonnan a korábbi évadokban mindig akadtt tallózni való az operabarátoknak. A premierok és fölújítások okos, mennyiségében-minőségében egyaránt színvonalas, hagyományt követő és továbbépítő arányát megtalálni: ez itt a hamleti kérdés.

Erre felelően méretik meg a holnapokban, hová vezet a szegedi opera útja.

NIKOLÉNYI ISTVÁN

Mosolyba göngyölt aggodalom

SÜTŐ ANDRÁS KOMÉDIÁJA A SZÍNPADON

Mintha a jól ismert székely mondás bölcsességével cselekedett volna *Sütő András*, amikor a szélcibálta, vihartépdeste közösből kihulló porszemnyi emberért, Fügedes Károlyért szóló mezősegi siratóját elkacagta. Valóban lehetnek — a mondás szerint — helyzetek s idők, amelyekben „bolondoznia kell néha az embernek, nehogy egészen megbolonduljon”. Sokat és sokszor hallhatta már egy nép a jégesőt hozó szelek süvöltését, ha ilyen bölcsességek buknak ki az ajkán; és az írónak is mélyen kell ismernie ezt a népet, ha annak magatartása és bölcsessége szerint tudja építeni csillagokhoz nyújtózó életművét.

Ennek ellenére a „csak” irodalomban gondolkodók szigorú szeme nem sok újat találhat Sütő András *Vidám siratójában*. Az *Anyám könnyű álmat ígér* naplójegyzetei valóban több gondsziklát görgettek hegynek fölfelé, sziszifuszi kínok közepette. s mégis oly eredményesen, hogy a felemelt gondolattonnák örökre vészesen magasodnak mindenki feje fölé, aki esetleg feledni szeretné az emberség parancsait. A nagy drámai trilógia is egyetemesebb érvénnyel szól, mint a közéjük ékelt, interludiumnak tetsző Vidám sirató. Kolhaas fegyvert ragadó indulatában, Szervét megfellebbezhetetlen igazságában s Káinnak az alázat porából felemelt tekintetében erősebb a megmaradás, a talpraállás, a helytállás igénye. Másokkal együtt hisszük: nem kell a jövőendő ítélőszéke elé utalni e műveket; már ma legnagyobb klasszikusaink között tudhatjuk őket.

Fügedes Károly irodalmi és színpadi készülődése s megjelenése eleve kevesebbet ígért, hiszen saját kópés műfajában sem egészen hibátlan. Eppen a nemzedékek csatájában reményt hozó ifjaknak ad kevés dramaturgiai esélyt, néhol pedig a jellemeknek a vásári játékban kötelező szilárd és egyszerű körvonalait sem rajzolja

meg biztos kézzel. S mégis ott látjuk, ott láthatjuk a nagy művek szomszédságában. Nem értékben, hanem tartásban, a gondolat éltető erejében.

Alkat dolga is lehet, de méginkább a helyzeté, hogy egy életmű azonos természetű gondok kimondásából épül. Sütő András szinte írói eszmélésének pillanatától közösségének gondokat bújtató homlokráncait figyeli; tolla mindig ugyanazon igazságok felé mozdul: „a megtalált — és nem kitalált — gondok irányába”. Ez a valóságközelség, a jelen és a jövő előtt vállalt felelősség az érdeme s értéke a Vidám siratónak is.

Csakugyan bolondozott kicsit Sütő András, de nem súlytalanul. Gondjai egyik legsúlyosabbikát emelte fel könnyed kézzel, ám cseppet sem könnyű lélekkel: a porszememberek *erózióját*. Bolondozna vele csupán? A kacaj kiül az arcra, a könny a bőr alatt szívárog el, makacsul és visszatarthatatlanul. Ilyen író a csörgősipkát csak azért veheti fel, hogy a farsangian átmázolt, igazságnak kiszínezett élethazugságokat nevetségessé tegye; hogy bebizonyítsa: még csak nem is hasonlítanak a meghirdetett igazsághoz. Az idő ugyan azoknak kedvez, akik süketek és vakok a mázolatlan valóságra; akik alkalmatlanok lévén a helytállásra, kitántorulnak „a közösből a magányos Másba”, eloldódnak az anyanyelv, az otthon kötelekétől, de az író mégse táplálhat mást, mint reményt. A porszememberek eróziója még megállítható. És megállítandó! Hiszen a futóhomokon nem marad meg az élet, s nincs nagyobb veszedelem, mintha alul kezdődik az omlás, és a talaj is kifordul a talpak alól.

Mindezt nagy művekben is megírta már Sütő András, de abban még az ő népszerűségével sem lehet bizonyos egy író, hogy a komor hangon szóló művek eljutnak oda, ahol a vizek tudatlanságának veszélye a legerősebb. Pedig „a vizek tudatlanságával megverten, vakok gyülekezeténél egyebek nem lehetünk...” A bolondulás ellen bolondozásra indító helyzeten kívül ezért kell tehát a komédiás kacaj: üzenetnek és hívogatónak azokhoz, akik eddig a színház falain kívül rekedtek. Mert „róluk van szó” — Sütő András szerint. „A szomszúságról...”, a mindig eleven, életre törő vágyról, amely a színpadi szót s annak szárnyán az emberformáló, létünket tisztító Eszményt igényli.”

Bízik tehát az író a színpad hatalmában, s mert bízik benne, elfogadja az irodalomtól sokban eltérő törvényeit. Tudja, hogy bár irodalmi szándékkal ma már aligha lehet vásári szövegeket írni, színpadon játszani viszont igen. A deszkán éppoly fontos lehet a farce, mint a fenséges tragédia, ha nevettetve ugyan, de a lényegét mondja; ha rizsposos arccal az ember belső képét elcsúfítóktól tud elriasztani. Sütő András pedig ilyen szándékú művet adott színházainknak a Vidám siratóval. Színpadi művet, amelyben — ahogy ő mondja — emberi szokásunk szerint molsolyba göngyölte a visszafogott aggodalmat.

A VIDÁM SIRATÓ MAROSVÁSÁRHELYEN ...

A Sütő András körüli csaknem egy évtizedes színházi csend megtörését ünnepelte (tavaly októberben) a bemutató közönsége. Legutóbb — máig magyarázatlan okok miatt — a Pompás Gedeont vették le a színről hat előadás után, s azóta Sütő nem volt keresett színpadi szerzője saját városának. A tekintély s a hírnév inkább más színházakban övezte, Kolozsvártól Budapestig és Sepsiszentgyörgytől Kaposvárig. A próféta most végre megtérhetett honába. Sőt az is megesett, ami igen ritka tünemény: a darabnak bemutató előtti bemutatói is voltak a Zsil völgye bányászvárosaiban, ahová sokan rajzoltak ki a magyar ajkúak közül. Emlékeztető volt ez azokra a történelmi és színháztörténeti időkre, amikor a közösség összefogására a vándorkomédiások hozták s vitték az anyanyelv kincseit embertől emberig.

A színészek a nézőtérre is átsugározatták, hogy kedvükre való az előadás. Igazul és hitelesen szóltak, s többet is sejtettek, mint ami a Vidám siratóban írva áll: Sütőt játszották, a nagyművek, főként az Anyám könnyű álmodást ígér Sütő Andrását.

Az írások szerint rendező és színész még az író mezősegi falujában is tájékozódott, de aligha ez a lényeg. Sokkal inkább a művek ismerete, a gondolkodása. Hittek az írónak, elhitték, hogy „minden omlásoknak kezdetéről” is lehet a burleszk határát súroló „jeltelen jelzést” adni. A két rendező: Harag György és Hunyadi András felfogásában a sültői gondolkodás mélyrétegei is ott vannak. Számukra a pusztakamarási világból legelőször a naplójegyzetek révén irodalomba emelkedett komédiai hős, Fügedes Károly több vallási szektákba tébolyult „töksi kikeresztelkedőnél”. Nem egyszerűen a jó káderlapja folytán örökös tanfolyami kiküldötté vált s önmagát már-már a tanácselnöki székbe képzelő meghibbant parasztember sajnálatos elmekörtani esetéről beszélnek előadásukkal, hanem arról is, ami a mosolyt olykor lehervasztja a néző arcáról. Arról, ami az élet mélyebb s szinte hangtalan sugallatát hordozza. Fügedes itt — félig vélt sértettségében, félig a lelkekkel kufárkodó Tündöklő Jeromos-figura, Prédikás testvér hatására — *meztartó közösségével* fordul szembe. Ahelyett, hogy a valódi ördögöt úzná, saját magából és leányaiból riogatja a józan ész és érzelmet. A helyzet megváltoztatása helyett orcája átalakításával van elfoglalva, s a kezdeti képmutatás mindinkább másokat is megalázó agresszív ragaszkodássá válik egy olyan eszme, egy olyan vélt új közösség iránt, amely csak ígéri az emberi teljességet, voltaképpen attól foszt meg, amit leginkább ígér. S az agresszivitás oka alighanem a megbicsaklott lelkiismeret.

Szilárd közösséget kell teremteni, amely igazi emberi és társadalmi eszményeket ad — mondja az előadás —, mert a közösen élt Magány elporlasztja az egyént. Aki Fügedes egyszerűes boldogtalan boldogságába menekül, mert azt hiszi, a különbözőzés, az árnyalatok szabadsága a szabadság perzsvásására, éppoly siratnivalóan nevetséges lesz, mint fügedesi példaképe. S éppoly egyértelműen tragikus is a maradó többség számára, hiszen minden magányba menekülő a közösség omlását siettet. Rosszul hivatkozik Fügedes, amikor a tordai országgyűlést említi. Mert bár valóban ott hirdették meg először Európában a vallási, a gondolkodási árnyalatok szabadságát, de nem a széteső, hanem az egybetömörülő gondolatnak. Sőt, Torda óta többet is tudunk már. Azt is, hogy még az egybetömörítő gondolat, s az eszme nevében összekalapált sokaság se attól lesz jó vagy rossz, hogy annak nyilvánítják. Jóságot, rosszszágot csak az élet bizonyíthat, s ha bizonyította egy közösség érdemét a jövőre, nem lehet — s ez már a szirénhangú Prédikás vétke — az egyűvé tartozás szálainak megbontására csábítani. Nem lehet emberek, közösségek, lelkét gyékényre rakni.

Igen *súlyos* gondolatok öltöznek itt a *komédia* mezébe. Könnyű volna tehát elbukni valamiféle stílus és gondolkodásbeli kettősségen. S ha ez mégsem történik meg, az író és színház mostani jó együttműködésének lehet köszönhető, s mindenekelőtt a két rendező filoszokat is megszegyenítő irodalomismeretének, valamint a Süttő-drámákon és -előadásokon iskolázott látomásos hajlamnak. Az író eredetileg úgy oldotta fel komorság és komikum ellentétét, hogy történeti indítékait a narrátorral mondatta el, s komédiás példatárát adott hozzá két felvonásban. Az előadásban azonban nincs narrátor. Szövegét jórészt az ifjú Miklós szerepébe illesztették, s így nemcsak az említett kettősséget oldották meg, hanem a fiatalok közösség- és életépítő reményét is történelmi érvekkel erősítették. Ami az írásban kifogásolható volt, hogy nincs igazi kontrasztja a Fügedes—Prédikás párnak, a színen így helyreigazodott. Ám a hangulati kettősség még tovább kísérthetett volna, ha nem sikerül szerencsés stílust és színpadi formát találni.

Sokan azt tartják, a vásári komédiába minden belefér, válogatás nélkül. Tévedés. Egységes szerkezet, biztonsággal alakított stílus nélkül nincs művészet, s ez a vásári játékra is igaz. Marosvásárhelyen bizonyos groteszkbe hajló költészet volt az egységesítő erő. Vagyis seholya — még a leggroteszkebb orrabuktató, lizsttel pacsmagoló, farba rúgdosódó jelenetekben sem — engedtek olyan harsányságot és alpáriságot, ami a fiatalok szerelmének költészetével ne fért volna össze. Az pedig már természetes, hogy a másik véglet, a *történelmi érvelés* és a költészet között nincs átléphetetlen szakadék. A színháziak különben is megtanulhatták Süttő Andrástól,

ha ugyan maguktól nem tudták, hogy mifajta humor terem meg szülőföldjükön. Mennyire nem filozófia nélküli, mennyire nem alpári, ami pedig néha igen olyannak látszik, s mennyire másként hat ott, ahol terem. Tamásiról írta Sütő: „A feleselő novella csattanóin... a polgár nevet inkább. A székely csak rábólint: igen, így kell ezt mondani. Az egyik az elmeszkrát, a másik a parazsat — a talpat égető parazsat — veszi tudomásul.” Ez a humor az élet természetességeként jelenik meg, bolondulás helyetti bolondozásként, ezért lehet része az *Anyám könnyű álmot ígér* András-napi hangulatát idéző előadáskezdetben, majd az „utolsó vacsora!” zabálásban s a szerelem költőiségét lobogtató jelenetekben egyaránt.

A nóta és a szerelem megtartó erejében néha valóban úgy érezzük: „Kálvária hegyén kivirágoznak az olajfák”, pedig nincsenek is olajfák *Tamás Anna* Mezőséget idéző színpadán. A szöveg „szellemét”, s nem naturáját jeleníti meg. Ezért is lehet igazán hiteles. A forgószínpadra emelt Kálváriadomb, ha háttal fordul felénk, egyszerű parasztház stilizált belsejévé válik: ott történik minden, ami — még humorában is — veszedelmes, s fönn a dombon minden, ami szép, ami megtartó reménység. A béke olajfái helyett ugyan ott is csak a szegénység zárkúpjai csúcsosodnak, de szerelmes ifjakat rejtegetnek, akik — amikor a színpad hátulról sugárzó vöröslő hajnali fényeiben — szívük választottjához lépnek, úgy érezzük, nemcsak a színpad, mi is lebegünk.

Nincs könnyű dolga a színészeknek, hiszen mindegyik szerep rejteget buktatót. A Fügedest alakító *Tarr Lászlót* például a műparasztkodás veszélye fenyegethette volna leginkább. Dicsérő szavunknál, hogy elkerülte, fontosabb lehet számára a *legjobb férfialakítás díja*, amelyet Romániában a jelenkori dráma idei brassói sereg-szemléjén kapott. Egyébként ugyancsak ott látták román esztéták szinte tartuffe-i figurának *Lohinszky Lóránd* Prédikását, s az egész előadás farsangi játékból fakadó groteszk motívumát „a korszerű színjátszás iskolapéldájának”. *Tarr Fügedes*ének röhögőtetőn félelmetes butasága; *Lohinszky Prédikásának* álszent lelki piperkőcsége, utánozhatatlanul behálózó, óvatos és utálatos kígyómozgása; kettejük egy ponton burleszkig menő színpadi csatározása határozza meg az előadás alaphangulatát. Így van ez szöveg szerint is. Am annál nagyobb a többiek érdeme, hogy kevésbé megrajzolt jellemeket is egyéni tulajdonságokkal tudtak ékíteni. A Fügedes lányok közül a hitünkben megmaradás pártjára álló Lenke dacosságához *Mózes Erzsébet* az okosság, szépség, emberség s a bölcsőépítés fanatizmusának melengető színeit adja. *Farkas Ibolya*, *Adleff Ingeborg*, *Borbáth Ottilia*, *Bálint Márta* valósággal életet lehel egy-egy leányfigurába. Alázattal bizonyítván, hogy a színház közösségi művészet, s nem árt, ha jelentős színészek adnak hitelt a kisebb szerepeknek is. S ugyanez áll *Ferenczy Istvánra*. A marosvásárhelyi előadás ugyan ki sem írja a színlapra Miklós nevét, mégis kulcsfigurává avatja a már említett szövegmódosítással s azzal, hogy *Ferenczynek* adja a szerepet. Lenke méltó párja, a vele „páros egyszemély” így valóban mezőségi hőssé válik. Az aztán már színészi tehetség dolga, úgy hősinek lenni, hogy a játékos humor is megmaradjon, és megfordítva.

Semmiképp se a színész, inkább a rendezők számlájára írandó, hogy *Somosinét*, a szöveg szerint szemrevaló özvegyet (már mackónadrágos öltözékével is) elszürkítették. Vonzóbbnak kellett volna lennie, olyannak, akiért hihetően harcolhat két valási fanatikus. Ezen a ponton bizony megbicsaklik a színpadi átgondoltság. Mégis — s ezt hittell mondjuk — az előadás Sütő András reményét élteti: „az ég alá földobott kérdések a műholdakhoz csatlakoznak, s míg a tömegvonzás le nem győzi őket, vissza-visszatérnek a figyelő tekintet körébe.”

... ÉS SZEGEDEN

Néhány rossz tapasztalat azt bizonyíthatná, hátrányban vannak a magyarországi színházak az erdélyiekkel szemben, ha erdélyi író művét akarják játszani. Látszik némi félelem, hogy a közös anyanyelven kimondott gondolat megváltozik, amikor a

határon kell átlépnie. Mintha az itteni közönség számára teljesen idegen volna az, ami az ottaninak természetes. Pedig — úgy hisszük — ez csupán látszat. Épp az Anyám könnyű álmot ígér magyarországi fogadtatása bizonyítja az ellenkezőjét, s bizonyíthatná méginkább a gondolat meghosszabbítása: ha igaz volna, hogy a szavak értelme meghatározott földrajzi fogalmakhoz igazodik, lehetne-e nálunk Shakespeare-t Molière-t, Csehovot vagy Gorkijt játszani, hiszen nekik sokkal nagyobb távolságot, s benne nyelvi távolságokat kell áthidalniuk. Itt viszont nemcsak a kimondott szó közös, de rokonok a meghirdetett s a művekben újraellenőrzött eszmék is.

A szegediek a Vidám sirató magyarországi ősbemutatóján mégsem tudtak ki térni a részbeni átértelmezés belső kényszere elől. Önmagában dicséretes, hogy hazai pillérekre akarták helyezni a mű igazságait, de közben — akaratlanul is — ingataggá tették azt az ácsolatot, amelybe maga Sütő András ácskapcsozta bele már elemzett szorongató gondjait. Úgy vélhették, a mű csak arról szól: közösségen kívül nem lehet teljessé az ember. Az író ennél konkrétabb és homlokráncolóbb. Mintha túl sietősen kellett volna átgondolniuk a szöveget, s mintha a jelenlegi szegedi társulat színészi ereje se lenne elegendő ilyen kettős hangolású, a visszafogott aggodalmat mosolyba göngyölő művek előadásához. Pedig Sütő András segített. Saját kezeirésével áll a műsorfüzetben, hogy „sorsjelzést” akart küldeni — „testvériségnek okán” — a Tisza partjára. S ha itt jobban megfontolják, mit jelent e furcsa műfaji megjelölés, talán nem ragadnak meg a darab legáltalánosabb szintjén, és a gondolatok kimunkálásához segítségül hívják az író más műveit is.

Nem önmaga dicséretére és a Vidám sirató mentségére találta ki Sütő András, hogy „legalább annyi mondandó legyen egy műben, amennyit félre lehet érteni”, de az igazsága — ugyan fonákul — kicsit a szegedi előadáson is kiderül. *Léner Péter* rendező azt akarta, hogy teljesen hazainak érezzük Fügedes Károly porszemhullását, s ezért — honi gondjainkra utalva — a közügyektől elforduló, individualista, polgárosodó kisember példáját látta meg benne. De nem egészen gondolta végig, hogy nálunk nem annyira az élvekről s a hivatali rangokról való lemondás jellemzi e réteget, sokkal inkább a harácsolás, a meggazdagodás vasakarata és a „kaparj, kurta; neked is jut” szemlélete. A vallási szektaszellem se megnevettető általánosság minálunk.

A szöveghez képest kettévált a Fügedes körüli világ. Fontos maradt az „osztályharcos” múlt s tanulságos az elmélet, miszerint az a fontos, hogy a tetteinktől minden körülmények között elhatároljuk magunkat, de ködös maradt a háttér: miféle omlásnak kezdete Fügedes porszemhullása, s mit jelenthet egy ilyen eszközember, nyúlványember száján a tordai országgyűlés és az árnyalatok szabadságának emlegetése.

Sütő András a rosta (az Ady-látta rosta) likán kihullott „porszemet” siratta el vidáman, s ez több, mint amennyit a szegedi előadás mutatott. S talán e gondolati szűkítéssel rokon a stílus eltévesztése is. A népit népieskedőnek vélték, a vásárit vásáriás bővlinak. Bár a Fügedest alakító *Paláncz Ferenc* valamivel ügyesebben kerülte ki a tahó-parasztkodás veszedelmét, mint ifj. *Újlaky László* Prédikás szerepében, de a harsányság nála is alaphang maradt. Mintha kissé magukra maradtak volna a színészek. Ezt látszik erősíteni a tény, hogy Prédikást szöveg szerint is félreértették. Összemorzsolt (sehová sem tartozó) tájszólásával parasztibbá tették a parasztnál, holott — ha az volt is valamikor — nála jobban senki sem igyekezhetett, hogy a trágyaszagot s vele a régi modort kiírta magából. Humoros akkor lett volna igazán, ha ezt a csirájában a színpadon is meglevő menekülési vágyát fokozza tovább. Kétségtelenül kisszerű szélhámós Prédikás, de mégsem tányér- és gatyatolvaj, akinek Szegeden láttuk. Miképpen Lenke és Somosiné se nagyvárosi lady. A guvrírozott szoknya és a tupírozott festettszőke konty nagyszerű a Kárász utcában, de nem feltétlenül illik a műbe. Különösen nem olyan szembeállításban, miszerint a guvrírozott és a farmerszoknya a haladás; a paraszti öltözék, a fejkendő a maradás. Ez ugyanis így nem igaz. Sütő gondolata magasabban szárnyal, ő a Füge-

des lányok különbözőségében nem néhányuk eredendő butaságát igazolja, hanem azt, hogy a félelem megnyomorítja az embert.

Kár, hogy nem vették figyelembe az írónak a marosvásárhelyi előadásra tett szövegmódosításait. Nem is annyira a narrátor esetleges elhagyása a lényeg, hanem az, ami Somosiné alakját teszi egyértelműbbé. A folyóiratokban megjelent eredeti szöveg s nyomában a szegedi előadás, nem tisztázza, hogy mely vérmérsékletű és jellemű hölgyek sorába tartozik a megözvegyült tanítónő. Így aztán néha igen-igen alpári helyzetekbe keveredik a színpadon. Nyilván azzal a gondolattal, hogy a vásári komédiában ezt is szabad, s persze hogy szabad volna, ha általa valami lényegeset tudnánk meg. Ráadásul visszájára fordult a vásárhelyi hiba. Ott az volt a kérdés, kell-e ez a Somosiné egyszerre két férfinak is, itt pedig az, kellhet-e neki — *Vajda Márta* küllemével — ez az egész társaság.

A stílus bizony félrecsúszott: a nézőnek olykor azon kellett töprengenie, hogy komédia helyett operettet vagy kabarét lát-e. Már a marosvásárhelyi előadáson föl-tűnt, hogy *Selmeczi János* (a szegedi színlapon: György) zenéje nem elég egységes, itt azonban egyetlen népdal kivételével egészen újmódián operettesnek hatott, amit az énekek közbeni *bárvilágítás* méginkább fokozott. Más eszközökről és hangzatokról nem is szólva. Mert volt itt gyertya, csengettyű- és harangszó, ami már Fügedes régi vallásához sem illett, nemhogy a szektabeli újhoz. Ilyesfajta „félrehallások” még a szavak körül is mutatkoztak: *lehúzni* a lámpát ugyanis — egyetlen példát említve csupán — nem azt teszi, hogy lejjebb húzzuk az olasz típusú modern spirálos lámpát (attól ugyanis idelent még nagyobb világosság lesz), hanem ha sötétbe akarjuk rejteni csinyeinket: a petróleumlámpában visszahúzzuk a belet...

Nem folytatom, mert bántásnak látszhat, pedig egy szép szándékot nem lehet bunkósbottal fogadni. Mondtuk már, talán a határokon átlépő gondolat áértelmezésének említett s kötelezőnek vélt belső kényszere a hibás. Sőt, bizonyosan az. Hiszen a szándék valóban szép, még ha nem is különösebben merész vállalás ma már Sütő András-művet vállalni. Ezek a művek egyre inkább rangot adnak. A Vidám sirató is, és ezt jól érezték meg, jól tudják a szegedi színházban is. Tudják, hogy kell ilyen darab, kell a gondolatokat, fájó pillanatokot is hozó vidámság. De nem szabad az író műve ellenére kigöngyölni a mosolyból a fájdalmat s csak a mosolyt megtartani.

A taps nagyon megtévesztő lehet, mert az minden bizonnyal Sütő András írói nagyságának szól, s úgy is kell fogadni. A kritika nem írhatott ok nélkül olyan keményen, s olyan általános elmarasztalással az előadásról, mint ahogyan tette. És — mi úgy olvastuk — segítő szándékkal is. Éppen ezért érdemes volna átvinni a jövő évadra is a Vidám siratót, megszívvelve mindazt a kritikákból, amit érdemesnek tartanak, s kijavítva aszerint a hibákat. Sütő András zárómondatával mondjuk: „Ha van még remény, hát úgy legyen.”

PÁLFY G. ISTVÁN